

מסורת הש"ס

6) ומשנה שמשנת ג' ובי"ד חילת ויחמל, 7) כ"ד כ"ה: חמשים י' ע"ב, 8) מניח כ"ה, 9) ד' ומניח, 10) וז"ל לאמר ד"ה בודקין, 11) גמ' ה"א, 12) ובלשון, 13) א"ה (דף כ"ג: ע"ב ע"ג), 14) ה"א, 15) ובלשון, 16) וי"ט חו"ס ימות ע"ה, ד"ה ויהי מולין.

תורה אור השלם

- 1. הבקר אור והאגשים שלוחו העת המורידים: בראשית ד' ג. 2. וכאור בקר יורח עשש בקר לא עבות מנה מוקדן דשא טארין: סימאל ב כ"ד. 3. ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד: בראשית א ה. 4. הללוה שמש וירח הללוה כל כוכבי אור: תהלים קמ"ג. 5. הללוה כל כוכבי אור וירח וירח וירח: תהלים קמ"ב. 6. לאור יקום רוצח יקטל עני ואביון ובלילה יהי כוכבו: איוב כ"ד י"ד.

גליון הש"ס

גמ' ור"י אומר לילי: ע"י חמ"ט תמונת פ"ח מ"ג: רש"י ר"ה בבי טוב ו"ב: פני חיות הפני השמים: עין יוחל לא ע"ה נכ"ה ד"ה ה"ה יחיד: ח"ס ר"ה א"ה יחיד וכו' ש"ה י"א אב"ה: ע"י לקנ"י ע"י חו"ס ד"ה וחס כל בקר:

הנהגות מור"י לנדא

6) גמ' נתקן ענין מן האור, אין זה לא משנה ולא בריש"ה וי"ט ג' חמ"ט:

מוסף רש"י

בעולם יבנס אדם כבי טוב ורצא כבי טוב: ענין חתה ורחת י"ן כמלון ולא ימיון דע שחשק, ולבקר לא יבנס לנחש עד שחירי כ טוב לישנה מעלה, האור כ טוב, לומר טוב הוא לנחש כ טוב ויבנס כ טוב החייון והפסיון: כ"ה: א"י גמ' שלא יסול נטרות ונקטעו ששירי, ושלא יעלילו עני מעלות מרגל אחת לא גנב (ועת"כ א"ל).

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים. גמ' (דף י"א:): מפרש טעמא: שלח ועבור עליו ככל יראה וככל ימלא: ובמה אמרו. לקמן במתמיון: שפי שורום. של חביות הסדורות במתקף של יין לרך לבדוק בטיבם. אחרי שאמרו כל מקום שאין

לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר כל מקום שאין מוכניסין בו חמץ אין צריך בדיקה וכו' ובמה אמרו ב' שורות במתקף מקום שמכניסין בו חמץ בית שמאי אומרים ב' שורות על פני כל המתקף ובית הלל אומרים שתי שורות החיצונות שהן העליונות: גמ' מאי אור רב הונא אמר נגדי *ורב יהודה אמר לילי קא סלקא דעתך דמאן דאמר נגדי נגדי ממש ומאן דאמר לילי לילי ממש מיתיבי יבבקר אור והאגשים שולחו אלמא אור יממא הוא מי כתיב האור בקר הבקר אור כתיב כמאן דאמר צפרא נהר וכדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב י'עלום יבנס אדם כבי טוב ויצא כבי טוב מיתיבי *וכאור בקר יורח שמש אלמא אור יממא הוא מי כתיב אור בקר וכאור בקר כתיב והכי קאמר וכאור בקר בעולם הזה כעין זריחה שמש לצדיקים לעולם הבא מיתיבי *ויקרא אלהים לאור יום אלמא אור יממא הוא הכי קאמר *למאיר ובא קראו יום אלא מעתה ולחשך קרא לילה למחשך ובא קרא לילה והא קיימא לן דעד צאת הכוכבים יממא הוא אלא הכי קאמר קרייה רחמנא לנהורא ופקדיה אמצותא דיממא וקרייה רחמנא לחשוכא ופקדיה אמצותא דלילה מיתיבי *הללוהו כל כוכבי אור אלמא אור אורתא הוא הכי קאמר הללוהו כל כוכבים המאירים אלא מעתה כוכבים המאירים הוא דבעו שבוחי שאינן מאירין לא בעו שבוחי והא כתיב *הללוהו כל צבאו אלא הא קמ"ל דאור דכוכבים נמי אור הוא למאי נפקא מינה לנודר מן האור * (דרתנן) *הנודר מן האור אסור באורן של כוכבים מיתיבי *לאור יקום רוצח יקטל עני ואביון ובלילה יהי כוכבו הא

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

אור לארבעה עשר בודקין את החמץ. פ"ה שלח לעבור עליו ככל יראה וככל ימלא וקשה לר"י כיון דלר"ך ציטול כדאמר גמ' (דף י"א:): הבודק לר"ך ציטול ומדאורייתא ציטול בעלמא כגי אמאי הלר"כו חממין כדיקא כלל וגראה לר"י דלש"ג דקני ציטול

בעלמא החמירו חכמים לבדוק חמץ ולנערו * שלח יבא לנחלו וכן משמע לקמן (דף י"א:): דבעי רבא ככר בשמי קורה וכו' או דלמא זימנין דנפל ואמי למיכליה והטעם שהחמירו כ"ן טפי מנשאר איסורי הנאה שלח הלר"כו לנערו משום דחמץ מותר כל השנה ולא נאסר רק בפסח ולא נדילי מיניה כדאמר לקמן (דף י"א:): ולא דמי לבשר תחלב וערלה וכאלו הכרס שאיסורם נוהג איסור עולם (סו"ט) נמי איסוריה שרי לאחריני אי נמי שאני חמץ שהחמירה בו תורה לנערו ככל יראה וכל ימלא החמירו חכמים לבדוק ולנערו אפילו היכא דציטול משום דילמא אחי למיכליה ונראה לרש"י דלפילו לפי טעם האחרון ל"ל החמירו חכמים ככל חמץ אפי' בחמץ נוקשה ועל ידי חערובת אף על גב דליכא כל יראה לפר"ט בריש א"ל עובדין (דף ע"ג.) דהא אמר שיאור ישרף והיינו חמץ נוקשה כדמוכח התם ואיכא למ"ד נמי התם דכ"ש חמץ גמור על ידי חערובת משמע דאסור להשהומו דאי מותר להשהומו אמאי ישרף ישהה אותו עד אחר הפסח ויהא מותר אפילו לרבי יהודה דלא אכ"ר רבי יהודה חמץ אחר הפסח אלא בחמץ גמור דאיכא ג' קראי לתון דף כ"ה:) אכל צנוקשא דליכא אלא חד קרא אפי' ר' יהודה מודה: קא סב"א דעתך ט"ד נגדי וכו' לא נקט קס"ד אלא משום מאן דאמר נגדי דלא קאי הכי ואלגז אורחיה נקט נמי לילי משום ומשי' אין לשנש הספרים: וכדרב יהודה. לא קאי אמאי דמשני כדאמר לפרא נהר אלא מילמא דאפי' נפשה היא ומפרש מה השמענו הפסוק לכ"ע: *בנס בבי טוב. אור"י דנפקת הוינס (דף ס' ע"ב:) משמע דטעם הוי משום מויקין דמפיק ליה התם מלא תלאו איש מפתח ביתו וקרא משום מויקין קא משני דמפקינן מיניה התם כיון שניתן רשות למשחית וכו' ולפי זה אפילו מעירו אדם לר"ה ליהרר שיא לא כבי טוב והא דנקט כניסה תחלה היינו משום דאורחא דגמרא למינקט הכי כמו מטפס ועולה ומטפס ויורד צפרק עושין פסין (דף כ"ה.) דנקט עליה תחלה וצפ' כמה מדליקין (דף ל"ד:) בין השמשות כהרף עין זה נכנס וזה יולא וקשה הא דריש רב יהודה הא דרשה גופה מקרא אחרינא דלא תלאו צפרק הוינס (דף ס' ע"ב:) ואומר רש"י דלר"י תרי קראי הבקר אור לר"ך לעיר אחרת ואפי' היכא דליכא למיחש למויקין כגון אחי יוסף דהוי י"א והטעם מפני הפחמים וקרא דלא תלאו איצטרך לעירו ומפני המויקין: *וכאור בקר בעי"ם הוה. פי' ר"ת דהיינו עד חצי היום כדמוכח צפ' תמיד נשחט (דף נ"ה.) דעד ו' שעות נקרא בקר כעין זה והיה תחלת זריחת השמש דהיינו הנך החמה לצדיקים לעמוד לנח: והא קיימא לן ער צאת הכוכבים יממא הוא. אומר ר"י דפשיטא ליה לגמרא דעד לאת הכוכבים יממא משום דמפקין בפי"ד דמנינא (דף כ"ה:) דמעלות השחר יום הוא דכתיב ואנחנו עושים במלאכה מעלות השחר עד לאת הכוכבים ואומר והיה לנו הלילה משמר והיום במלאכה ומהתם נמי מוכח דעד לאת הכוכבים יום הוא ולא קשה מההוא קרא לתנאי דפרק כמה מדליקין (דף ל"ד: ויה.) דקאמר ר' יהודה משחשק החמה כל זמן שפני מוצר מולדימין ואיכא למאן דאמר התם שני חלקי מיל שהוא לפי הנראה שעה גדולה לפני לאת הכוכבים דאין אנו נבזקין בלאת הכוכבים כדאמר התם לא כוכבים גדולים הנראין כיום ולא כוכבים קטנים הנראין בלילה אלא ציטול * (בדרתנן) הנודר מן האור. מיהו היכא דלשון בני אדם המקרא מולינן אחר לשון בני אדם כדאמרין בערכין (ד' ע"ב:) גבי האומר משקל ידי עלי מדאורייתא קיבורת כולה נדנדים הלך אחר לשון בני אדם דהיינו עד האלילס:

עין משפט נר מצוה

א א מ"י פ"ב מהלכות חמץ ומלא הל"ב ג סג עש"ן לט טור ושי"ב ח"ט פ"ה ת"ל ספ"ק ח':

רבינו הגאון

אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר כ"ו. מאי אור רב הונא אמר נהיר רב יהודה אמר לילי. אף על גב דאסיקנא דלרבי הכל אור אורתא הוא, אמרין קס"ד דמאן דאמר נהיר קסבר האי אור צפרא הוא ומאן דאמר לילי קסבר לילי הוא. ואותבין עליה דרבנן הבקר אור ואיך תאמר האור לילי הוא. וסריקין מי כתיב אור בקר דשמעת מינה שהאור בקר הוא, הבקר אור כתיב ופי' הבקר האור ולא כי תאור הוא הבקר. מייבחי וכאור בקר יורח שמש אלמא אור יממא הוא. ושנינן וכאור בקר כתיב. כלומר כאור בקר קודם זריחת שמש לצדיקים לעמוד לבוא הוא כעין זריחת שמש בעולם הזה. נמצא זריחת שמש בעולם הזה כעין אור בקר קודם זריחת שמש לצדיקים לעמוד לבוא. ויקרא אלהים לאור יום. ושנינן למאיר ובא קראו יום. כלומר משאיר היום ולהלן קראו יום. ואמצותא דיממא. למצות שיתגין ביום, כגון ציצית ומילה וכדצא בהן. חשוכא ופקדיה אמצותא דנגדי (שלי"ה) [בלילה] כגון הקטי חלבים ואבירים. הללוהו כל כוכבי אור. פירושו בא הכתוב להודיע דאפילו וזהו הכוכבים נקרא אור, ונפק מינה לנודר. דאמר מן הנודר מן האור אסור אפילו באורן של כוכבים.

אור לארבעה עשר בודקין את החמץ. פ"ה שלח לעבור עליו ככל יראה וככל ימלא וקשה לר"י כיון דלר"ך ציטול כדאמר גמ' (דף י"א:): הבודק לר"ך ציטול ומדאורייתא ציטול בעלמא כגי אמאי הלר"כו חממין כדיקא כלל וגראה לר"י דלש"ג דקני ציטול בעלמא החמירו חכמים לבדוק חמץ ולנערו * שלח יבא לנחלו וכן משמע לקמן (דף י"א:): דבעי רבא ככר בשמי קורה וכו' או דלמא זימנין דנפל ואמי למיכליה והטעם שהחמירו כ"ן טפי מנשאר איסורי הנאה שלח הלר"כו לנערו משום דחמץ מותר כל השנה ולא נאסר רק בפסח ולא נדילי מיניה כדאמר לקמן (דף י"א:): ולא דמי לבשר תחלב וערלה וכאלו הכרס שאיסורם נוהג איסור עולם (סו"ט) נמי איסוריה שרי לאחריני אי נמי שאני חמץ שהחמירה בו תורה לנערו ככל יראה וכל ימלא החמירו חכמים לבדוק ולנערו אפילו היכא דציטול משום דילמא אחי למיכליה ונראה לרש"י דלפילו לפי טעם האחרון ל"ל החמירו חכמים ככל חמץ אפי' בחמץ נוקשה ועל ידי חערובת אף על גב דליכא כל יראה לפר"ט בריש א"ל עובדין (דף ע"ג.) דהא אמר שיאור ישרף והיינו חמץ נוקשה כדמוכח התם ואיכא למ"ד נמי התם דכ"ש חמץ גמור על ידי חערובת משמע דאסור להשהומו דאי מותר להשהומו אמאי ישרף ישהה אותו עד אחר הפסח ויהא מותר אפילו לרבי יהודה דלא אכ"ר רבי יהודה חמץ אחר הפסח אלא בחמץ גמור דאיכא ג' קראי לתון דף כ"ה:) אכל צנוקשא דליכא אלא חד קרא אפי' ר' יהודה מודה: קא סב"א דעתך ט"ד נגדי וכו' לא נקט קס"ד אלא משום מאן דאמר נגדי דלא קאי הכי ואלגז אורחיה נקט נמי לילי משום ומשי' אין לשנש הספרים: וכדרב יהודה. לא קאי אמאי דמשני כדאמר לפרא נהר אלא מילמא דאפי' נפשה היא ומפרש מה השמענו הפסוק לכ"ע: *בנס בבי טוב. אור"י דנפקת הוינס (דף ס' ע"ב:) משמע דטעם הוי משום מויקין דמפיק ליה התם מלא תלאו איש מפתח ביתו וקרא משום מויקין קא משני דמפקינן מיניה התם כיון שניתן רשות למשחית וכו' ולפי זה אפילו מעירו אדם לר"ה ליהרר שיא לא כבי טוב והא דנקט כניסה תחלה היינו משום דאורחא דגמרא למינקט הכי כמו מטפס ועולה ומטפס ויורד צפרק עושין פסין (דף כ"ה.) דנקט עליה תחלה וצפ' כמה מדליקין (דף ל"ד:) בין השמשות כהרף עין זה נכנס וזה יולא וקשה הא דריש רב יהודה הא דרשה גופה מקרא אחרינא דלא תלאו צפרק הוינס (דף ס' ע"ב:) ואומר רש"י דלר"י תרי קראי הבקר אור לר"ך לעיר אחרת ואפי' היכא דליכא למיחש למויקין כגון אחי יוסף דהוי י"א והטעם מפני הפחמים וקרא דלא תלאו איצטרך לעירו ומפני המויקין: *וכאור בקר בעי"ם הוה. פי' ר"ת דהיינו עד חצי היום כדמוכח צפ' תמיד נשחט (דף נ"ה.) דעד ו' שעות נקרא בקר כעין זה והיה תחלת זריחת השמש דהיינו הנך החמה לצדיקים לעמוד לנח: והא קיימא לן ער צאת הכוכבים יממא הוא. אומר ר"י דפשיטא ליה לגמרא דעד לאת הכוכבים יממא משום דמפקין בפי"ד דמנינא (דף כ"ה:) דמעלות השחר יום הוא דכתיב ואנחנו עושים במלאכה מעלות השחר עד לאת הכוכבים ואומר והיה לנו הלילה משמר והיום במלאכה ומהתם נמי מוכח דעד לאת הכוכבים יום הוא ולא קשה מההוא קרא לתנאי דפרק כמה מדליקין (דף ל"ד: ויה.) דקאמר ר' יהודה משחשק החמה כל זמן שפני מוצר מולדימין ואיכא למאן דאמר התם שני חלקי מיל שהוא לפי הנראה שעה גדולה לפני לאת הכוכבים דאין אנו נבזקין בלאת הכוכבים כדאמר התם לא כוכבים גדולים הנראין כיום ולא כוכבים קטנים הנראין בלילה אלא ציטול * (בדרתנן) הנודר מן האור. מיהו היכא דלשון בני אדם המקרא מולינן אחר לשון בני אדם כדאמרין בערכין (ד' ע"ב:) גבי האומר משקל ידי עלי מדאורייתא קיבורת כולה נדנדים הלך אחר לשון בני אדם דהיינו עד האלילס: